



Akreditācija

Publicēts: 19.04.2021.

Akreditācija ir nacionālās akreditācijas institūcijas veikta atestācija par atbilstības novērtēšanas institūcijas kompetenci un spēju veikt specifiskas atbilstības novērtēšanas darbības. Akreditācijas mērķis ir iegūt uzticamu un neatkarīgu valsts līmeņa trešās puses apliecinājumu tam, ka konkrētā institūcija spēj demonstrēt tās kompetenci un spēju veikt specifiskas atbilstības novērtēšanas darbības.

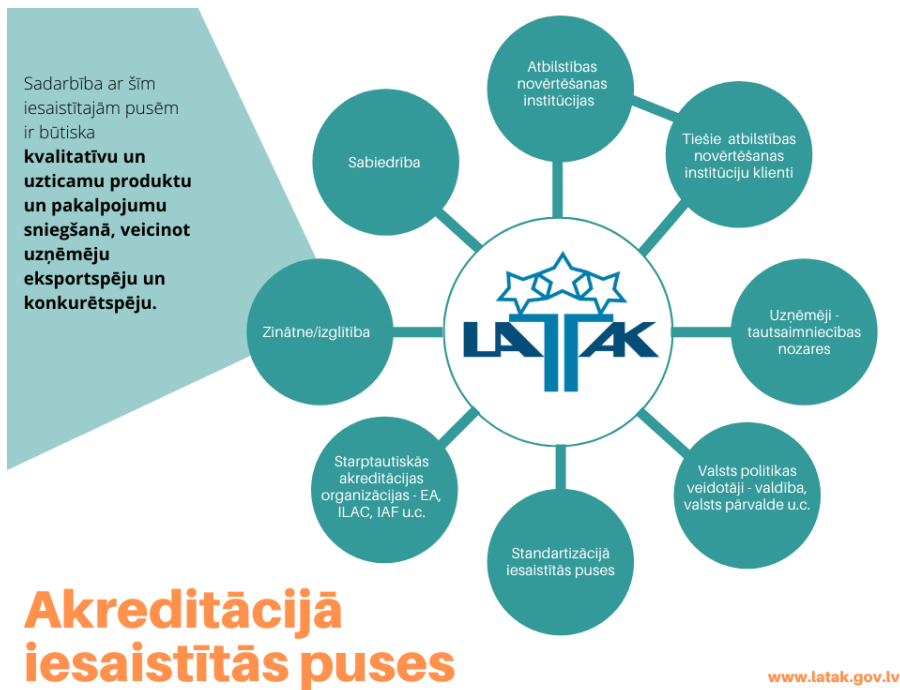
Tostarp akreditācija ir starptautiski atzīts apliecinājums, ka akreditētās atbilstības novērtēšanas institūcijas, kas piedāvā testēšanu, kalibrēšanu, laboratoriskos izmeklējumus, sertifikācijas, inspekcijas un verifikācijas pakalpojumus, ir tehniski kompetentas un neatkarīgas savos lēmumos, lai apliecinātu, ka preces un pakalpojumi atbilst nacionālajos un starptautiskajos standartos noteiktām prasībām.

Akreditācija ir instruments, ko var izmantot, lai nodrošinātu uzticamību produktiem un pakalpojumiem, veicinātu vides aizsardzību un sabiedrības drošumu.

Akreditētas atbilstības novērtēšanas institūcijas izsniegtais apliecinājums norāda, ka, piemēram, medicīnas iekārtas ir medicīnas personālam un pacientiem drošas, ka iegūtie analīžu dati ir uzticami un ceļi, pa kuriem mēs pārvietojamies, tiek būvēti, izmantojot pārbaudītus un tehniskām prasībām atbilstošus materiālus. Tādējādi akreditācija veicina trīs būtiskus aspektus: drošumu, konkurētspēju un eksportspēju.

Akreditācijā iesaistītās puses

Galvenās iesaistītās puses ir atbilstības novērtēšanas institūcijas, kuras ir cieši saistītas ar tiešajiem atbilstības novērtēšanu institūciju klientiem. Tostarp akreditācijā iesaistītās puses ir uzņēmēji - tautsaimniecības nozares, valsts politikas veidotāji, standartizācijā iesaistītās puses, starptautiskās akreditācijas organizācijas, piemēram, EA (Eiropas Akreditācijas kooperācija), ILAC (Starptautiskajā laboratoriju akreditācijas kooperācija), IAF (Starptautiskais akreditācijas forums) u.c., zinātne un izglītība, un sabiedrība kopumā.



Kas ir akreditācija? 

Akreditācija ir nacionālās akreditācijas institūcijas veikta atestācija par atbilstības novērtēšanas institūcijas kompetenci un spēju veikt specifiskas atbilstības novērtēšanas darbības.

Akreditācija ir oficiāla atbilstības novērtēšanas institūcijas tehniskās un organizatoriskās kompetences atzīšana, ļaujot tai sniegt noteiktus pakalpojumus saskaņā ar standartiem (ISO, IEC u.c.) vai tehniskajiem noteikumiem, kā paredzēti to akreditācijas noteikumos.

Saskaņā ar [Regulu \(EK\) 765/2008](#), Eiropas Savienībā katrā dalībvalstī akreditāciju veic attiecīgās valsts izraudzītas nacionālās akreditācijas institūcijas.

Regulēto pakalpojumu jomā likums nosaka akreditāciju tām iestādēm, kas pārbauda noteiktas preču un pakalpojumu grupas (piemēram, produktus ar CE marķējumu – rotaļlietas, liftus, pārtikas produktus, kuru izcelsme tiek aizsargāta vai garantēta u.c.), kuras var izplatīt tirgū tikai pēc tam, kad tās novērtētas saskaņā ar spēkā esošajiem standartiem. Tā ir notifikācija.

Ja likums nenosaka akreditāciju, uzņēmumi to veic brīvprātīgi, nodrošinot neatkarīgu apliecinājumu savai kompetencei, lai garantētu produktu un pakalpojumu kvalitāti, drošību, uzticamību utt.

 [EA buklets par akreditāciju](#) 

Kas ir atbilstības novērtēšana?



Atbilstības novērtēšana ir process, kurā novērtē, vai ir ievērotas ar produktu, procesu, pakalpojumu, sistēmu, personu vai institūciju saistītās prasības.

Atbilstības novērtēšanas institūciju sniegtos testēšanas, kalibrēšanas, pārbaudēs, inspekcijas, sertifikācijas un verifikācijas pakalpojumus kopumā dēvē par atbilstības novērtēšanas pasākumiem.

Nacionālās akreditācijas institūcijas, kas darbojas kā pilnvarotas un neatkarīgas personas, novērtē laboratoriju, pārbaudzi un sertifikācijas institūciju kompetenci.

Nacionālā akreditācijas institūcija garantē atbilstības novērtēšanas uzticamību un sertifikātu un ziņojumu ticamību.

Atbilstības novērtēšanas pakalpojumi apliecina, ka preces un pakalpojumi atbilst noteiktām prasībām, piemēram, standartiem.

Atbilstības novērtēšanas sistēma tiek veidota tā, lai radītu pārliecību sabiedrībai un veicinātu uzņēmējdarbības konkurenci.

Visas sabiedrības grupas ir iesaistītas uzticamības veidošanā precēm un pakalpojumiem, kas pieejami tirgū: valsts, uzņēmumi, klienti un gala patērētāji.

Atbilstības novērtēšanas sistēma



Labā regulējuma pamatā ir objektīva, kompetenta un efektīva sistēma, kurā par uzticamību rūpējas valsts, uzņēmēji un patērētāji.

Regulators paļaujas uz Nacionālo akreditācijas institūciju, kura pārbauda laboratoriju, inspicēšanas institūciju, sertifikācijas institūciju, verificēšanas institūciju un kvalifikācijas pārbaudzi pakalpojumu sniedzēju kompetenci. Tiek novērtēta atbilstība standartiem, regulatoru prasībām un kritērijiem. Šie procesi tiek veikti, lai nodrošinātu ieguvumus valdībām, uzņēmumiem un patērētājiem, kā arī nodrošinātu drošus produktus un pakalpojumus tirgū.

Labā regulējuma pamatā ir objektīva, kompetenta un efektīva sistēma, kurā par uzticamību rūpējas valsts, uzņēmēji un patērētāji

REGULATORI PAĻAUJAS UZ

Nacionālajām akreditācijas institūcijām, kuras pārbauda šādu institūciju kompetenci

Laboratorijas
Kalibrēšanas
Testēšanas
Medicīnas

**Kvalifikācijas
pārbaudes
pakalpojumu
sniedzēji**

**Inspicēšanas
institūcijas**

**Sertificēšanas
institūcijas**
Preces
Vadības sistēmas
Personas

**Verificēšanas
institūcijas**

kas novērtē atbilstību standartiem/regulatoru prasībām/kritērijiem

Kalibrēšana,
testēšana,
pārbaude/
analīze

Laboratoriju datu
salīdzināšana un
kvalifikācijas
pārbaudes/
programmu
testēšana

Preču, procesu,
pakalpojumu un
instalāciju vai to
projektējuma
pārbaude/
testēšana

Preču, sistēmu,
personu,
procesu vai
pakalpojumu
sertificēšana

Siltumnīcas
efekta gāzu
emisijas
verifikācija

lai nodrošinātu ieguvumus

VALDĪBĀM

UZŅĒMUMIEM

PATĒRĒTĀJIEM

tirgū

PRODUKTU

PAKALPOJUMU

Akreditācija ir nepārtraukts process, kas garantē tādu akreditēto institūciju kompetenci, kas veic šādus atbilstības novērtēšanas pakalpojumus:

laboratorijas testi (piemēram, ķīmiski, bioloģiski, fiziski, uguns, mehāniski, pārtika u.c.),
 medicīnas pārbaudes (piemēram, mikrobioloģija, ģenētika, virusoloģija u.c.),
 personu sertificēšana (piemēram, auditori, metinātāji, veselības aprūpe, apmācības u.c.),
 kalibrēšana (piemēram, ātruma kontroles ierīces, svara noteikšanas iekārtas, hronometri u.c.),
 inspicēšana (piemēram, preces, pakalpojumi, ēkas, ceļi u.c.),
 pārvaldības sistēmu sertificēšana (piemēram, kvalitāte, vide, enerģija, pārtika u.c.),
 verifikācija (piemēram, ozons, metāns, ūdens iztvaikošana u.c.),
 kā arī produktu sertificēšana (piemēram, lifti, elektriskās ierīces, biodegviela, e-paraksts, u.c.)

Akreditācija ir nepārtraukts process, kas garantē tādu akreditēto institūciju kompetenci, kas veic šādus atbilstības novērtēšanas pakalpojumus

Personu sertificēšana
 auditori, metinātāji,
 pārbaudītāji, inspektori,
 eksperti, veselības aprūpe,
 apmācības un izglītība u.c.

Pārvaldības sistēmu sertificēšana
 kvalitāte, vide,
 arodveselība un darba drošība, enerģija, pārtika, informācijas drošība, ilgtspējīga attīstība

Laboratorijas testi
 ķīmiski, bioloģiski, fiziski,
 uguns, mehāniski, ūdens,
 gaiss, pārtika, elektriski un elektroniski, programmatūra, DNS, pirkstu nospiedumi, dopinga kontrole, dzīvnieku veselība

Kalibrēšana
 ātruma kontroles ierīces, svara noteikšanas iekārtas, spektometri, hronometri, radiācijas kontroles ierīces, u.c.

Verifikācija
 EMAS reģistrācija un siltumnīcas efekta gāzu deklarācijas, piem., ozons, metāns, ūdens iztvaikošana u.c.

Medicīnas pārbaudes
 mikrobioloģija, histoloģija, onkoloģija, hematoloģija, ģenētika, imunoloģija, bakterioloģija, virusoloģija, endokrinoloģija, reprodūktīvā bioloģija

Inspicēšana
 preces, pakalpojumi, procesi, projekti, instalācijas, ēkas, ceļi, dzelzceļi, u.c.

Produktu sertificēšana
 rotaļlietas, lifti, elektriskās ierīces, aizsardzības līdzekļi, biodegviela, celtniecības preces, e-paraksts u.c.

Akreditācijas nozīmīgums pieaug ar katru gadu ne tikai Eiropā, bet arī Latvijā. Akreditācija palīdz mazināt tirdzniecības tehniskās barjeras un paaugstina patērētāju, valsts pārvaldes un uzņēmumu uzticību produktu un pakalpojumu kvalitātei un drošībai. Gan privātajā sektorā, gan publiskajā sektorā darbojošās atbilstības novērtēšanas institūcijas var pieprasīt akreditāciju kā savu darbību kompetences apliecinājumu.

Akreditācija ir augstākā līmeņa instruments visā kvalitātes nodrošināšanas hierarhijā, lai nodrošinātu un apliecinātu produktu un sniegto pakalpojumu atbilstību drošības, veselības un vides aizsardzības prasībām.

Tā kā akreditācija ir arī starptautiski atzīta, tā aizvien plašāk tiek lietota preču un pakalpojumu tirdzniecībā un savstarpējā atzīšanā, un arī kā atbilstības novērtēšanas institūciju kompetences apliecināšanas instruments valsts pārvaldes institūcijām, ja tās izvēlas deleģēt zināmas atbilstības novērtēšanas darbības (testēšana, kalibrēšana, inspicēšana, sertificēšana u.c.jomas).


Produkti, kas ir sertificēti akreditētā sertificēšanas institūcijā vai kuri testēti akreditētā laboratorijā, iegūst lielāku uzticību no patērētāju puses, pircējiem un tirgus dalībniekiem.

Akreditēts vienreiz, atzīts visur!

UZZINI, KĀDI IEGUVUMI IR NO AKREDITĀCIJAS?

AKREDITĒTĀM INSTITŪCIJĀM:


- ✓ kompetences apliecinājums, uzticamība
- ✓ rezultātu starptautiska atzīšana
- ✓ konkurences priekšrocības
- ✓ resursu efektīva izmantošana



UZZINI, KĀDI IEGUVUMI IR NO AKREDITĀCIJAS?

PATĒRĒTĀJĒM:

- ✓ pārlicība par produktu/pakalpojumu kvalitāti un drošumu
- ✓ ticami un precīzi mērījumi, testi, pārbaudes, kalibrēšanas, sertificācijas un verifikācijas rezultāti
- ✓ uzticama informācija, ko sniedz atbilstības novērtēšanas institūcijas



UZZINI, KĀDI IEGUVUMI IR NO AKREDITĀCIJAS?

RAŽOŠANAI UN UZŅĒMĒDARĪBĀM:

- ✓ atvērti Eiropas un starptautiskajie tirgi
- ✓ augsta un pārbaudīta produkta kvalitāte, zemākas ražošanas un pārbaudu izmaksas
- ✓ pārdomāta un efektīva ražošana ar risku pārvaldību
- ✓ starptautiska atzīšana - "Akreditēts vienreiz - atzīts visur!"
- ✓ konkurences priekšrocības

Akreditācija tiek veikta atbilstoši starptautiskiem ISO 17000, ISO 15000 un EN 45000 sērijas standartiem. Atsevišķo valstu nacionālo akreditācijas institūciju kompetence tiek nodrošināta, veicot savstarpējās vērtēšanas. Pamatojoties uz šādu vērtēšanas rezultātu atbilstību, LATAK ir noslēdzis Daudzpusējās atzišanas līgumu (*Multilateral Agreement, MLA*) ar Eiropas akreditācijas kooperāciju (*European co-operation for Accreditation, EA*). Savstarpējās atzišanas starp akreditācijas institūcijām paaugstina akreditācijas rezultātu starptautisko atzišanu un novērš nepieciešamību pieprasīt akreditāciju vairākās valstīs. Piedaloties šajās savstarpējās aktivitātēs, LATAK nodrošina akreditāciju un akreditēto atbilstības novērtēšanas institūciju izsniegto apliecinājumu atzišanu citās valstīs.

Kopš 2022.gada 8.jūnija LATAK ir ILAC (Starptautiskā laboratoriju akreditācijas kooperācija) pilntiesīgs biedrs un ILAC MRA (MUTUAL RECOGNITION ARRANGEMENT) - savstarpējās atzišanas vienošanās parakstītājs. Vairāk par LATAK un ILAC sadarbību šeit -

 [ILAC savstarpējās atzišanas vienošanās](#) 

LATAK ir pilntiesīgs IAF biedrs kopās 2022.gada 27.jūlija.

LATAK ir daudzpusējās atzišanas vienošanās parakstītājs šādās jomās:

Produktu sertificēšana – ISO/IEC 17065 (03.09.2022)

Pārvaldības sistēmu sertificēšana – ISO/IEC 17021-1 (03.09.2022)

Personu sertificēšana– ISO/IEC 17024 (03.09.2022)

Verificēšana un validēšana – ISO 14065 (03.09.2022)

[Daudzpusējās atzišanas vienošanās IAF](#)

[Memorandum of Understanding](#)

[Ieguvumi no LATAK iestāšanās IAF](#)

Akreditētās atbilstības novērtēšanas institūcijas savos sertifikātos vai pārskatos var lietot akreditācijas zīmi. Akreditācijas zīme sastāv no LATAK logo kopā ar institūcijas identifikācijas numuru un attiecīgā atbilstības novērtēšanas institūcijas veida apzīmējuma, kā arī standarta, pēc kura institūcija ir novērtēta.

Ar 2020.gada 1.jūniju atbilstības novērtēšanas institūcijas akreditācijas zīmi izmanto, pievienojot tām ne tikai savu piešķirto numuru, kas apzīmē jomu (attēlā – W) un institūcijas akreditācijas reģistrācijas numuru (attēlā – YYY), bet arī standartu, atbilstoši kuram institūcija ir akreditēta, piemēram, EN ISO/IEC 17025 vai EN ISO/IEC 15189.



Akreditētā institūcija var atsaukties uz LATAK piešķirto akreditāciju, kas savukārt ir EA Daudzpusējā atzišanas līguma (MLA) parakstītājs.

LATAK dokuments par zīmes lietošanu LATAK_D011_15/10.2022



[Noteikumi par nacionālās akreditācijas zīmes, atsauces uz akreditāciju un EA MLA lietošanu](#) 

Akreditācijas zīmi atbilstības novērtēšanas institūcijas pielāgo pašas.

LATAK logo .jpg formātā



[LATAK logo caurspīdīgs](#) 

Ja ir nepieciešamība pēc LATAK logo vektorformātiem, lūdzam sazināties ar LATAK Sabiedrisko attiecību un komunikācijas speciālisti Sandru Kušķi Sandra.Kuske@latak.gov.lv vai zvanot [+371 25141715](tel:+37125141715)

Reglamentētā sfēra — sfēra, kas pakļauta normatīvajos aktos noteiktajai obligātajai produktu, procesu vai pakalpojumu atbilstības novērtēšanai.

Regulēto pakalpojumu jomā likums nosaka akreditāciju tām iestādēm, kas pārbauda noteiktas preču un pakalpojumu grupas (piemēram, produktus ar CE marķējumu – rotaļlietas, liftus, konkrētas izcelsmes pārtikas produktus, u.c.), kuras var izplatīt tirgū tikai pēc tam, kad tās novērtētas saskaņā ar esošajiem standartiem. To sauc par reglamentēto akreditācijas sfēru.

Nereglamentētā sfēra — sfēra, kas nav pakļauta normatīvajos aktos noteiktajai obligātajai produktu, procesu un pakalpojumu atbilstības novērtēšanai.

Ja likums nenosaka akreditāciju, uzņēmumi to var veikt brīvprātīgi, nodrošinot neatkarīgu apliecinājumu savai kompetencei, lai garantētu produktu un pakalpojumu kvalitāti, drošību un uzticamību.

Uzticamības nodrošināšana

Akreditācijas pamatā ir atbilstības novērtēšana un apstiprināšana noteiktām kompetences, neatkarības un objektivitātes prasībām.

Kompetence

Personāla pieredzi un tehniskās prasmes akreditācijas institūcijās un institūcijās, kas vēlas akreditēties, pārbauda kvalificēti vērtētāji ar atbilstošu pieredzi un specializētām zināšanām.

Neatkarība

Akreditētās struktūras, kas garantē sertifikāciju, pierāda, ka tās nav atkarīgas no organizācijas, kurai tā sniedz pakalpojumus.

Objektivitāte

Akreditētām institūcijām ir jāpierāda interešu konflikta neesamība vai to pienācīga vadība attiecībā pret klientu, kuram tās sniedz pakalpojumus.

Sākotnējais novērtējums

Nacionālo akreditācijas institūciju vērtētāji rūpīgi novērtē to institūciju, kas vēlas akreditēties, darba, personāla un vadības sistēmas, tādējādi pārliecinoties par to atbilstību standartiem. Institūcijas, kas atbilst prasībām, tiek akreditētas. Tās ir tiesīgas izmantot akreditācijas marķējumu sfērās, kurās tās akreditētas.

Akreditācijas cikls aptver 5 gadus

Nacionālās akreditācijas institūcijas veic regulāru uzraudzību, lai nodrošinātu, ka akreditētās institūcijas ievēro tehniskās ekspertīzes augstākās prasības, un tas var būt pamats akreditācijas jomas apmēra samazināšanai, tās apturēšanai vai pat atsaukšanai.

Akreditācijas sfēras paplašināšana

Akreditācijas cikla vai atkārtotas akreditācijas laikā akreditācijas apjomu var paplašināt, iekļaujot citus pakalpojumus, ņemot vērā akreditētās institūcijas klientu jaunās vajadzības. Tiek veikti īpaši novērtējumi, piemēram, lai pārliecinātos par spēju veikt testus saskaņā ar jaunām normatīvo aktu prasībām.

Atkārtotā akreditācija

Akreditācijas cikla beigās to var pagarināt uz jaunu akreditācijas ciklu.